

QUEER POLİTİKALARI, FİLİSTİN VE YEŞİL HAT'TIN İÇİNDEKİ FİLİSTİNLİ LEZBİYEN AKTİVİZMİ

Samar Habib*

Çeviren: Başak Doğan

Samar Habib bu yazısında, 2008'de Aswat adlı Filistinli bir lezbiyen örgütün daveti üzerine gittiği Filistin'deki gözlemlerini, Filistin-İsrail sorununun genel siyasi ve tarihsel bağlamı ile ilişki içinde değerlendirerek aktarıyor ve queer politikaların bu genel bağlam içinde nasıl şekillendiğini tartışıyor. Filistinli kimliği hedef alan İsrail hegemonyası ve "pembeleme" faaliyetleri karşısında Filistinli lezbiyen aktivizmin ne tür stratejilerle kendini var ettiğini tartışıyor.

Şubat 2008'de Aswat (Sesler) adındaki Hayfa merkezli bir Filistinli lezbiyen örgütü ziyarete çağrıldım, özellikle Ortadoğu'daki kadın eşcinselliği hakkındaki yazımı baz alan Arapça bir konferans vermek için davet edildim. İşte o zaman ilk defa anne ve babamın doğdukları yerleri ziyaret ettim. Sidney ve Tel Aviv arasında, Tayland'daki aktarmam esnasında İsrail Hava Yolları, el-Al'in güvenlik şefi tarafından bir müddet sorgulandım. Hıristiyan mı yoksa Müslüman mı olduğumu, Beyrut'un neresinde büyüdüğümü, onunla Arapça konuşup konuşamayacağımı, neden kutsal toprakları ziyaret ettiğimi ve bilhassa buna benzer şeyleri merak ediyordu. Nihayet, birkaç gülünç sorunun ardından, güvenlik şefi masanın üzerindeki cep telefonumu gösterdi ve "Telefonunuzda patlayıcılara ait izler bulduk" dedi. Avustralya pasaportumun ele verdiği adım ve doğum yerimin Beyrut olması dışında hiçbir dayanak olmaksızın potansiyel terörist olduğum düşünülmüştü. Attığım kahkaha karşısında yüzüne sert bir ifade yerleşti ve "Makine tespit etti, çok hassastır" dedi. Tabii ki ona inandığımı –inanmıyordum– ama izlerin nereden gelmiş olabileceğine dair hiçbir fikrim olmadığını söyledim; telefon sürekli benim cebimdeydi.

Oraya vardıktan sonra, terör ve paranoyanın her alışveriş merkezi, restoran ve benzin istasyonunda metal dedektörlü güvenlik görevlileri ve de büyük mağazalarda arabaların bagajını kontrol eden güvenlik görevlilerinin varlığıyla iyice açığa çıktığını fark edecektim.

Başlangıç yıllarında Filistin trajedisi organik bir gelişmeydi. Bu çatışmanın bir tarafında Avrupa Yahudi Konseyi'ninolağanüstü maddi zenginliği¹, Haganah ve Urgan çetelerinin² tankları ve savaş uçaklarıyla temsil edilen üstün silah gücü ve zulüm ve mülksüzleştirmeden kaçan Avrupalı Yahudi mültecilerin akını vardı. Diğer tarafta ise sadece Herzl ve erken Siyonistlerin 19. yy. sonlarındaki politik fantezilerinde boş olan bu topraklarda daha önce var olduklarına dair

tanınma ve saygı arayışındaki Filistinli milliyetçiler vardı. Balfour Deklarasyonu ile vazgeçilen ve Britanya mandası altına giren Filistin, İngiliz sömürgecilerinin mülkiyet iddia etmeyecek birine verecekleri bir hediye oldu ve Ürdün monarkı, Kral Abdullah ve Ben Gurion ile arasındaki pazarlıkta bekledikleri şeyi yaptı.

Atalarımın topraklarında yürürken kendi kendime İsrail devleti ve yöneticilerinin neden devletin içinde ve özellikle Yeşil Hat'tın³ dışında yaşayan Yahudi olmayanları mutlak suretle gettolaştıran yasaları çıkararak gelişmeyi seçtiklerini sordum. Askeri açıdan klasman dışı bir düşmana karşı devam eden savaşa sürekli gelir sağlamak için hazineden ve yıllık ABD yardımından milyonları harcamak yerine, neden masrafın bir bölümü Filistin gettolarına altyapı temin etmek için harcanmasın? Neden intihar bombacılarına yaşanmaya değer bir yaşam verilmesin? 1930 ve 40'lı yıllarda Menachem Begin gibi belli başlı Yahudi milliyetçilerle birlikte mücadele eden Bedevi azınlığına bile şimdi standartların altında muamele edilmektedir. İsrail devleti düzenli olarak Bedevi köylerini tahrip ve imha ediyor ve Bedeviler bunları bir sonraki yıkıma kadar yeniden inşa ediyorlar; bu yıkımların en yenisi Temmuz 2010'da al-Negev/Naqap'da al-Araqib'in yok edilmesi idi. Bu neden oluyor? Bence cevabı gayet ortada: Masum Yahudiler Avrupa kıtası için neyse, İsrail için Filistinliler de odur –evcilleştirilmiş (Malcolm X'in tabiriyle⁴) "ev Araplarını" hariç tutuyorum–, Filistinliler Yahudilerin çoğunlukta olduğu bir devlet idealine karşı nüfus tehdidi oluşturuyorlar. Yeşil Hat'tın içerisinde, eski Filistin'e doğru araba ile giderken Arap yerleşimlerini Yahudilerinkinden ayırt etmek kolaydır. Bakımsızlık ve ana otoyola sadece bir çıkışı olması Arap yerleşimlerinin temel özeliğini oluşturur. Zenginlik, yeni mimari, pek çok otoyol giriş çıkışı, kilometrelerce Kibuts toprakları ve üzerleri yeşilliklerle dikkatlice kapatılmış eski Filistin köylerine ait kalıntılar ülkenin İsrail yerleşimlerini karakterize eder. Annemin hayatının ilk iki yılını geçirdiği Kufr Bir'em, eskiden beri ve halen neredeyse bütün nüfusu Hıristiyanlardan⁵ oluşan bir köy olmasına rağmen, antik bir sinagogun kalıntıları buranın bir Yahudi kasabası olduğu şeklindeki tarihi açıdan yanlış iddiayı ortaya atmak için beceriksizce sit alanına çevrildi.

Ben Gurion havaalanında vize alabilmek için iki saat bekledim. Filistinlilerin birbirlerini ziyaret ederken, tıbbi tedaviye ulaşmaya çalışırken, kendilerini genellikle yol ve iş merkezi yapımında ucuz işgücü kaynağı olarak kullanan İsrail devletinde hayatta kalmaya çalışırken günlük yaşamda karşılaştıkları bürokrasi budur. Bekleme alanındaki duvara monte edilmiş televizyonda İbranice altyazılı bir Amerikan filmi oynuyordu. Filmin uçak kaçırın bir Arap ve onun Atlantik Okyanusu'nun ortasındaki bir tatil gemisine çarpmasını engellemeye çalışan bir Amerikalı kahraman hakkında olmasına hayret ettim. Bunun normal yayın akışı esnasında rastgele denk

geldiğine delalet edecek hiçbir televizyon reklamı yoktu, film seçiminin tesadüfen olduğuna inanmıyorum.

Tel Aviv'deki güvenlik soruşturmasında ve pasaport kontrolünde bana sıkça sorulan bir soru şuydu: Sen Hıristiyan mı yoksa Müslüman mısın? Kaçınılmaz olarak Hıristiyan olduğumu açık açık söylüyordum. Bundan sonra doğum yerim mevzusu vardı. Filistin'in anavatanım olduğunu iddia edebilir miydim? Tanıştığım birçok İsraili Arabın aksine, biz Lübnanlı Filistinliler ne çok ağır eziyetlerle –Yeşil Hat'tın içindeki çoğu Arabın yaşadığı gibi– etnik kimliğimizin tahrip edilmesine ne de hayallerimizden Filistinliliğimizin silinmesine maruz kaldık. Bu olgu, Emile Habibi'nin *Said'in Gizli Hayatı: Pesoptimist* adlı eserine konu olmuştur: Roman kahramanı kendisini tutsak edenlerle baş başa kalmayı ister; böylece çoğu Filistinlinin hiçbir yere ulusal aidiyeti olmadığı ve, sefalet içinde doğup bugüne kadar sefalet içinde yaşadıkları hatırlanmaksızın aralarında bir aşk ateşlenebilecektir.

Tel Aviv'deki pasaport kontrolünde babamın ve onun babasının adının yanı sıra annemin ve onun babasının da adı soruldu, fakat ben dedelerimin adlarını bilmediğimi söyledim. Ayrıca Lübnan'daki akrabalarımın Lübnanlı olup olmadıkları soruldu ve doğru cevap vermeyerek “Evet” dedim. Aslında biz Filistinli mültecilere Lübnan hükümeti tarafından mülteci pasaportlarının verildiğini ya da mahkemede tanıklık etmemize yahut geçimimizi sağlamak için çalışmamıza izin verilmediğini söylemedim. İsrail'in 1982'deki işgali ve (su ve yiyeceğin zor bulunduğu⁶) Beyrut ablukası sırasında, ABD yapımı vakum bombasını Beyrut'taki Filistin gettolarında denediğinizde eski başbakanınız (Ariel Sharon), henüz genç bir adamken, teyzemi, dayımı, dayımın eşini ve iki çocuğunu öldürdü de demedim. Devletin ve onun müttefikleri Lübnan'da 1970'lerde Dubayeh kampında büyükbabamı soğukkanlılıkla öldürdü demedim. Direnişçiler liderleri Beşir Cemal'e⁷ yapılan suikastın intikamını almak için Sabra ve Şatilla kamplarından ayırdıklarında, bu kamplarda kalan silahsız adam, kadın ve çocukları katletmeleri için Lübnan Falajistlerinin otoyol geçişlerini kolaylaştıranın İsrail ordusu olduğunu söylemedim. 1970'lerde Lübnan'daki müttefiklerinizin, hiçbiri militan olmayan, babamı ve annemin genç erkek kardeşlerini öldürme fırsatını kıl payı kaçırdıklarını söylemedim. 1948'deki olaylar nedeniyle o esnada çocuk olan anne ve babamın evsiz bırakıldıklarını, kıtlık ve salgın hastalıklarla baş başa kaldıklarını ve yetişkinler olarak da evlerini ve mülklerini kaybettiklerini söylemedim. Bunların hiçbirini söylemedim çünkü Filistin kökenli olmam nedeniyle ülkeye girişim en iyi ihtimalle potansiyel bir risk olarak görülürdü ve beni geri göndermeleri için yeterli bir sebepti. Ne de olsa İsrail devleti, bir yandan Ortodoks mezhebine mensup her Yahudi bireyi teşvik ederek gelip kutsal topraklara yerleşmesinin manevi hak olduğu çığırkanlığını yaparken,

diğer yandan diasporadaki hiçbir Filistinlinin geri dönüş hakkını –dünyadaki tüm Filistinlilerin mahrum bırakıldığı bir hak- kullanmasına izin veremez. Bu topraklarla atadan kalma bağlarımızı geçici bir süre için reddettikten ve vize için beni sorgulayan kadından samimi bir özür duyduktan sonra gitmeme izin verildi.

Kısa bir süre sonra Hayfa'daydım. Annemin doğum yeri olan ve 1948'den önce ninemle dedemin evlerinin ve çiftlik arazilerinin bulunduğu Hayfa'da, özellikle (ve oldukça ironik bir şekilde) Araplara ait kafelere ve restoranlara ev sahipliği yapan Ben Gurion yolunda, bu topraklara karşı anlaşılması güç bir akrabalık hissini yoğun olarak yaşadım. Ve birkaç gün sonra eski Filistin'in kuzeydeki kasabalarını, özellikle Safad yakınlarında babamın köyüne (el-Bassa) ait kalıntıları görmeye gitiğimde hayatımda ilk defa kaybedilenin bütün etkisini hissettim. Bu sadece bir insanın köklerini inkâr etmeden, boşu boşuna geciktirilmeden, sorgulanmadan, taciz edilmeden, üstü aranmadan ve potansiyel teröristlikle suçlanmadan memleketine dönebilmeyi istemesiydi. Benim bu tarz bir muameleyle bir günlük karşılaşmamın yarattığı huzursuzluğun boyutunu hayal edin, işgal edilen bölgelerdeki Filistinliler bununla gündelik hayatta her gün yüzleşmek zorundalar; eğer şanslıysalar, nadiren merhametli bir askere rastgelebilecekleri kontrol noktalarında her hareketlerini gerekçelendirmek zorundalar.

Böylesi bir jeopolitik genel vaziyet içinde, kendimi, Hayfa'da bulunan ve bölgede türünün ilki olan Filistin Lezbiyen Örgütü'nü ziyaret ederken buldum. Sadece Yeşil Hat'tın içindeki İsrail hegemonyasıyla yok edilen bir Filistinli kimliği yoktu; queer Arap kimlikler de bir yandan Filistinli ataeril evlilik ekonomisi, diğer yandan da ezilen queer Filistinlilerin Arap aşiretlerden kurtarıcısı rolüne bürünerek çıkar sağlayan İsrail'in halkla ilişkiler stratejisi tarafından yok ediliyordu. Aswat'ı ilk kez 2006'da, Aswat'ın ilk yöneticisi Rauda Morcos hakkında bir makale okuduğumda duydum. Filistinli bir lezbiyen aktivist ve İsrail vatandaşı olan Morcos'un cinsel yönelimi günlük olarak yayımlanan bir İsrail gazetesi olan, Yediot Ahronot'ta İsrail baskısı ve işgaline karşı yürüttüğü aktivizm hakkında 2003 yılında yapılan bir röportajdan sonra kasten açıklanmıştı. Morcos, röportajı yapan gazeteciden haberde cinsel eğilimini konu etmemesini veya bundan bahsetmemesini rica etmesine rağmen, gazeteci, hikâyenin koyu puntolu başlığında Morcos'tan bir "lezbiyen" olarak bahsetmiş ve onun büyük bir fotoğrafını eklemişti. Bu yüzden birkaç gün içerisinde İsrail'in Arap nüfusu içinde Morcos'u ve onun lezbiyen olduğunu bilmeyen kimse kalmamıştı. Kuşkusuz ki Morcos'un silinen Filistinli kimliğini kendinde yeniden inşa etmekteki ısrarından duyulan rahatsızlık, lezbiyen kimliğinin ifşa edilmesinin, yekpare olarak homofobikmiş gibi algılanan toplumunda zarar görmesi niyetiyle yapıldığını gösteriyordu. Bir lezbiyen olarak ifşa edilmesi sonucunda, Morcos sürekli olarak taciz edildi, fiziksel saldırıya

uğradı ve arabasına o kadar çok zarar verildi ki Kufur Yasif semtindeki yerel araç tamircisi artık tamir karşılığında ondan para kabul etmemeye başladı. Aynı zamanda Morcos, cinsel kimliği kamuoyunda duyulduktan sonra inkâr etmeyi reddettiği için, bir eğitimci olarak geçim kaynağını ve mesleki konumunu kaybetti. Aslında Morcos modern zamanların ilk kamusal Arap lezbiyen figürü oldu. Bu esnada, Filistinli iki lezbiyen, Daina ve Reem bölgedeki Filistinli eşcinsel kadınlar için bir e-posta listesi hazırlamaya karar verdiler. Mütevazı başlangıcında Aswat ilk olarak 2002’de bir araya gelmiş bir avuç üyeden ibaretti. Bu kadınlardan yedisinin çabaları sonucunda Aswat, Kayan (Onur) adlı Filistinli bir feminist örgütten ayrılan bir grup tarafından 2003’te resmen kuruldu. Çok geçmeden Aswat’ın kendine ait bir websitesi oldu, Arap dünyasının her yerinden kadınlar forumlara ve e-posta üyelik listesine katıldılar, Aswat’ın planlanan etkinlikleri için grupla temasa geçtiler. Görünen o ki, 2008’de Morcos’un Nazareth’te el-Şems radyosundaki röportajında ifade ettiği gibi, Aswat “ihtiyaçtan doğdu”.

Bu ihtiyacı karşılamak için Aswat’ın yürüttüğü faaliyetler ve sarf ettiği gayret, destek gruplarının, aylık toplantıların ve yayınların sayısı, ve hatta arayanların isimlerini açıklamadan danışmanlık ve destek alabilecekleri danışma hattı hazırlığından, anlaşılıyor. Aswat, LGBTIQ konuları ile ilgili Arapça literatüre duyulan ihtiyacı fark ederek nötr veya olumlu terminoloji ve anlamı yaygınlaştırdığı yayınlar yapıyor. Yılda bir kez yayımladığı kitabın yanı sıra, dünyadaki eşcinsel hakları hareketinin tarihi, eşcinselleri ilgilendiren sağlık konuları ve heteronormatif olmayan cinsiyet kimlikleri ve cinsel kimliklere dair olumlu anlatılar gibi temalar içeren aylık bültenler yayımlıyor. Aswat bunların yanı sıra, kısa bir süre önce, toplumsal cinsiyet ve cinsel kimlik terimleri sözlüğünü yeniden yayımladı. Arap medyası ve Arapça yazarken cinsellik ve toplumsal cinsiyet konularında ayrımcılık içermeyen dil kullanımını arayışında olanlar için dolaşıma soktu. Aswat’ın web sitesi bu yayınların *online* olarak, kolaylıkla erişilebilir ve Arapça konuşulan her yerde ulaşılabilir olmalarını sağlıyor.

İlginçtir ki, Aswat’ın ilk kitabı *Queer Deneyiminde Ev ve Sürgün* (2006) (Morcos ve Diana’nın yazdığı) özgün yazılar Morcos ve İngilizce feminist yazın çevirilerinden oluşan bir derleme iken; ikinci kitabı, *Yaşama, Seçme, Olma Hakkım: Arap Lezbiyen Kadınlar Tarafından Yazılan Edebi Metinler Seçkisi* (2007) Arap dünyasından (sadece) Arap lezbiyen kadınların yer aldığı, Arap lezbiyenler tarafından, Arap lezbiyenler için Arapça yazılan, Arap-lezbiyen edebiyatına katkı sunan ve onu besleyen bir antolojidir. O zamandan beri Aswat, lezbiyen ve trans cinsiyetlerin otobiyografik eserleri hakkında ikinci bir antolojiyi yayımlamış ve düşman devlet Lübnan’daki bir kardeş kurumun, Meem’in de aynı şeyi yapması için ilham vermiştir.

Bu çok gerekli yayınlara ek olarak, Aswat 28 Mart 2007’de gerçekleşen ilk konferansını da organize etti. Üç yüzün üstünde katılımcıyı çeken konferans Müslüman Kadınlar Örgütü’nü temsil eden bir avuç protestocu tarafından da gözetlendi. Protestocular ne konferansın gidişatı ne de katılımcılar üzerinde etkili olmayı başardılar. Buna ilaveten, bir sonraki yıl, kitabımdaki araştırmamı baz alan bir konuşma yapmam için davet edildim ve benden bunu Arapça yapmam istendi ki, bunu yapmaya muktedirdim. Konuşma metnim 2008’de basıldı; metne Aswat web sitesinden de ulaşılabilir. Dil olarak Arapçanın seçimine önem verilmesi Aswat’ın ilk kurucularına ait bir fikirdi. İçlerinde Morcos’un da olduğu bu kişiler, sadece Arap kültür, tarih ve diline derinden bağlı bir LGBTIQ insan hakları hareketinin İngilizce ve İbranice bilmeyen veya hatta bu sömürge dillerine politik olarak karşı çıkan queer ve queer olmayan Araplar üzerinde istenilen etkiyi sağlayabileceğini anladılar.

İsrail Savunma Kuvvetleri eğitim kurumlarını ve hastaneleri bombalarken, eğitim hayatını kesintiye uğratan sokağa çıkma yasağı uygulanıyorken ve Gazze’dekilerin Batı Şeria’da veya dünyanın başka bir yerinde eğitim almaları engellenmişken Filistin sivil toplumunun hem İsrail’de hem de işgal altındaki bölgelerde yüz yüze geldiği altyapısal zorluklara rağmen, Aswat ziyaretim esnasında gözüme çarpan şey, Morcos gibi Filistinli lezbiyenlerin sevgi ve kabul görmesi oldu. Kendisine saldırılmış olmasına rağmen Morcos, memleketi Kufur Yasif’de her vandallığın ardından arabasını bedava tamir eden tamirciyi minnettarlıkla anlattı. Tüm bu olanlardan sonra birlikte radyoda bir sohbet programına katılmak için Nazareth’e davet edildiğimizde, röportajımızın ardından gittiğimiz bir müzik dükkânında CD alırken dükkân sahibi bana Arapça “birlikte” olup olmadığımızı sordu, ben de “Sadece arkadaşız” diye cevap verdim ve o hiçbir rahatsızlık belirtisi göstermeden başını salladı. Radyodaki sohbet programında arayarak biz Lût kavminden insanlara cehennem ateşi yağdıran manyak haricinde gencinden yaşlısına birçok kişi desteklerini sunmak için aradı. 2010’da Morcos kız kardeşiyle birlikte Arap dünyasındaki LGBT insanlar ile ilgili bir BBC belgeselinde yer aldığı anda ikilinin arasındaki güçlü ailevi bağ, İsrail devletinin “pembeleme” olarak bilinen halkla ilişkiler stratejisinin akla getirdiği, utanç içinde ve terk edilmiş stereotipler ile çarpıcı bir zıtlık oluşturdu. Bazı Filistinli lezbiyenler ve ailelerinin evlerinde misafir olduğumda misafirperver, sıcak ve cömert bir şekilde karşılandım. Arap dünyası daha genel kapsamda bireysel hakların korunması taleplerinin yanı sıra kadınlar ve cinsel azınlıkların haklarının kazanılması yönündeki samimi teşebbüslerden payını alıyor. Burada şu anki hâliyle homofobinin modernite ve militarizmin

karişimından doğduğunu, bununla beraber klasik Arap dünyasının beden ve cinsel arzuların çeşitliliği ile daha barışık olduğundan bahsetme gereği duymuyorum.

Filistin lezbiyen aktivizminin Yeşil Hat'tın içinde karşılaştığı şiddet gizlidir; Nakba'nın bahsinin bile geçmediği, anılmasının bile yasadışı ilan edildiği, Arap çocukların ayağa kalkıp yüzleri İsrail bayrağına dönük, ne yaptıklarını bilmeden İsrail milli marşını okudukları İsrail sınıflarında vuku bulur⁸. Bu şiddet sıklıkla Arap İsraililer ve onların Yahudi sevgilileri arasında da taraflardan hiçbiri farkına varmadan meydana gelir. Halihazırda pek çok Arap-İsraili kadın kendilerini savaş yanlısı devletlerine destek veren, ana akıma mensup İsraili kadınlarla uzun dönemli ilişki içerisinde buluyor. Böyle çiftlerden birinde bir kadın İsraili partnerinin askeri hizmetini ordunun istihbarat kanadında geçirecek kadar yetenekli olmasıyla övünüyordu. Bu durumun sakıncası şudur: Filistin'in sözde "gerikalmışlığı"nı, İsrail'in sömürgeci faaliyetleri ve sosyoekonomik baskısı ile bağlantılandırmadan ve eleştirmeden vurgulayan bir çerçeve içinde Filistin yanlısı aktivizmi cansızlaştırma ve asimile etme tehlikesi taşır. Böyle ilişkileri olan Filistinli-İsraili kadınlardan bazıları, güvenliğin ve barış içinde yaşamının önemini vurgulayan koroya katıldıklarında daha geniş bir tarihsel bağlama dair algılarını yitirmiş gibi görünüyorlar. Sadece onlar için, güvenliği ve barış içinde yaşamayı çetrefilli hâle getiren, Yeşil Hat'tın dışındaki Filistin militanlığı, Yeşil Hat'tın içindeki yolsuzluk ve her yerdeki muhafazakârlıktan başkası değil. Aswat'ın aktivizmi, en çok, bazı çalışanlarının ve üyelerinin asılsız "mimik adam" ideolojisi⁹ tarafından tehlikeye girmiştir. İsrail'in kültürel yıkım ve uydurma tarih projesi kendi miraslarından utanan Arap-İsraili kadınlarda görüldüğünden başka hiçbir yerde bu kadar bariz bir biçimde başarılı olamaz.

Bu eşcinsel çiftlerin aralarındaki söylemsel boşluklar hem paradoksal hem de zorlayıcıdır ama özellikle veya sadece lezbiyenlikle alakalı hiçbir şeyi ortaya çıkarmaz. Örneğin İsrail televizyonunda genellikle Arap karakterler içeren *prime time* kuşağı dizisinin bir bölümünü izliyoruz: Filistinli bir kadınla beraber olan Yahudi dizi karakteri, aşırı milliyetçi ve oldukça ırkçı ebeveynleri çıkageldiğinde, onların yanında Filistinli sevgilisine sanki hizmetçisiymiş gibi davranıyor. Oysa ki jeopolitik bağlamda, öyleymiş gibi davranmasına hiç gerek yoktur, çünkü kadın gerçekten onun hizmetçisi olabilir. Benzer bir şekilde *The Buble* (Baloncuk) adlı¹⁰, biri Aşkenazi diğeri Doğu Kudüslü (çareyi intihar bombacılığında arayan talihsiz stereotip) bir Filistinli olan iki adam arasındaki trajik aşk hikâyesini anlatan İsrail yapımı film, büyük sosyal eşitsizliği ve iş Filistinlileri aileleri ve arkadaş çevreleriyle tanıştırmaya gelince ana akım İsraililerde ortaya çıkan *apartheid* zihniyetini gözler önüne seriyor.¹¹

Sadece İsrail devletinde değil ötesinde de Filistinli ya da Arap (ve bazen “Müslüman”) kimliklerin altını oyan, homofobik, demokrasi ve kadın düşmanı uygarlaşmamış yaratıklar gibi gösteren benzer bir söylem var. Belki de bunun en çarpıcı örneği 2012’de San Francisco’da otobüs ve diğer toplu taşıtlardaki reklamlarda yer alan karikatürdür. Reklam açıkça şöyle diyor:

Uygar Adam ve Vahşi Adam Arasındaki Herhangi Bir Savaşta

Uygar Adama Destek Ver

İsrail’e Destek Ver

Cihad’a Son Ver

Bu reklamlardaki ifade tarzı Siyonist propagandanın alışıldık kurnaz özelliklerinden yoksun olsa da, birçok sömürgeci bağlamda kullanılan eski retorik stratejinin uygun bir örneğidir.¹² Yahudi devletini Arap aşiretlerinin ortasında yaşam mücadelesi veren bir uygarlık timsali olarak tanımlayan bu strateji, LGBT bağlamında “homomilliyetçilik” ve “pembeleme”dan oluşan ikili stratejiye tercüme edilir. Bu bağlamda, “homomilliyetçilik” ile kastedilen, devletin İsraili LGBT topluluğunu Filistinlilerin haklarından bihaber veya bu haklara kayıtsız ve bu yüzden cemaatinin acil menfaatlerinden öteye geçmeyen insan hakları hedeflerinin peşinde bir LGBT hareketine dönüştürmesidir. “Pembeleme”¹³ aktivist çevrelerde üretilen bir ifadedir ve “Filistinlilere yönelik devam eden insan hakları ihlallerini, İsraili geylerin yaşam tarzlarıyla ifade bulan bir modernite imajının arkasına gizleme stratejisi” olarak görülmektedir.¹⁴

Aswat şimdilik devletin homomilliyetçilik çağrısına direnmektedir, bunu işgal edilmiş bölgelerde yaşayan Filistinlilere uygulanan şiddeti kınayan bildirimlerini aktif biçimde yayımlayarak, program ve kitaplarının Arapça basımında ısrar ederek yapmaktadır. Kudüs’te kurulan bir Filistin hakları topluluğu olan Al-Qaws ile birlikte İsrail’in pembeleme faaliyetlerini deşifre etmek ve protesto etmek için bilfiil çalışırken, bu aktivist çalışmalarını tarif etmek için “pembe-izleme”¹⁵ terimini geliştirdiler. İsrail’in parçalanmış etnik kimliklerini rastgele birbirine tutturarak asimilasyonculara karşı direnen Aswat ve al-Qaws gibi kurumlar takdire değer. Bu durum, Yeşil Hat’tın içindeki yeni Arap jenerasyonunun –halihazırda kendisine tanınan küçük imtiyazı da kaybetmesi gerekse bile– Filistinli kimliğini geri kazanmaya değer gördüğünü gösteriyor.

* Samar Habib, Londra Doğu ve Afrika Araştırmaları Okulu Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Merkezi'nde araştırma görevlisidir.

¹ 1895 gibi erken bir tarihte yayımlanan *Yahudi Devleti* adlı kitabında Theodor Herzl 500 milyon pound civarında bir devlet inşa fonunun bulunduğunu hesaplamıştı, ki bu para 19. asrın son on yılında oldukça sıradışı bir meblağ idi ve daha çok Siyonist özel girişimcinin 20. asırda Filistin'e girmesiyle daha da artmış olmalıdır.

² Bkz. Walid Khalidi, *Before Their Diaspora: A Photographic History of the Palestinians 1876-1948* (Washington D.C.: Institute for Palestine Studies, 2009).

³ Filistin Ulusal Yönetimi 1994'te, İsrail hükümeti ve Filistin Kurtuluş Örgütü arasında yapılan Oslo'daki uzlaşma görüşmelerinden sonra beş yıllık geçici dönem hükümeti olarak kuruldu. Nüfusu 2000'lerde tahmini 8 milyon 500 bin idi. Bu nüfusun 6 milyonu "Yeşil Hat" içindeki bölgede yaşamaktadır. "Yeşil Hat" içindeki nüfusun yaklaşık 1 milyonu Filistinli, kalanı Yahudidir. "Yeşil Hat" içinde yaşayan Filistinliler "İsrail vatandaşı" kabul edilmektedirler – ç.n.

⁴ Malcolm X'in 9 Kasım 1963'teki konuşmasından.

⁵ Bkz. Walid Khalidi, *All That Remains: The Palestinian Villages Occupied and Depopulated by Israel in 1948* (Washington D.C.: Palestine Studies Institute, 1992).

⁶ Ryuichi Hirokawa, *Beirut 1982: From the Israeli Invasion to the Massacre of the Palestinians at Sabra and Chatila Camps*; Robert Fisk, *Pity the Nation: the Abduction of Lebanon* 4th edition (New York: Thunder's Mouth Press/Nation Books, 2002).

⁷ Bayan Nuwayhed al-Hout *Sabra and Shatila: September 1982* (London: Pluto Press, 2004); aynı zamanda bkz. Abie H Weisfeld, *Sabra and Shatila: A New Auschwitz* (Jerusalem International Publication House, 1984); *The Beirut Massacre: The Complete Kahan Commission Report* (Princeton: Karz-Cohl, 1983).

⁸ Aswat'ın 2010 tarihli kitabı *Waqfat Banat*'da o dönem grubun geçici koordinatörü olan Samira Saraya, bu hatırasından ve bu hatıranın politik etkilerini yıllar sonra anladığından bahsediyor. Ayrıca devamında şunu anlatıyor: Bir keresinde hastaneye gittiklerinde, Samira kâğıda annesini (1936'da doğduğu için) Filistin doğumlu olarak yazdığında annesinin mahcup olduğunu ve hastane çalışanlarıyla pürüz çıkar korkusuyla kelimeyi "İsrail" olarak değiştirdiğini ifade ediyor.

⁹ "Mimik adam" ideolojisi hakkında bir tartışma için bkz. Homi K. Bhabha, "Of mimicry and man: the ambivalence of colonial discourse." *Modern literary theory: a reader*. Ed. Philip; Waugh Rice, Patricia. 2nd ed. ed. London: New York: E. Arnold, 1992.

¹⁰ *Ha Buah/Baloncuk*, yönetmen Eytan Fox, senarist Eytan Fox ve Gal Uchovsky, Feingold Yapımcılık. 2006.

¹¹ *Shughul Arab/Avoda Aravit*, Filistin-İsraili gazeteci Sayed Kasha'nın yazdığı, 2007'den 2008'e kadar İsrail televizyonu Kanal 2'de yayımlanan kısa ömürlü TV dizisidir. Dizin başka bölümlerinin yapılıp yapılmayacağı muğlaktır. Kendiyle (kimi zaman rahatsız edici derecede) alay eden bir mizah eğiliminde olmasına rağmen, *Avoda Aravit* Arap oyuncu kadrosu ağırlıklı olan, diyalogların önemli bir bölümünü (İbranice ile karışık) Arapçanın oluşturduğu ilk *prime time* kuşağı diziydi.

¹² Afrika'daki Hıristiyan misyonerlerin söylemleri, Kral I. Leopold'un Kongo'daki "uygarlaştırma misyonu" ve Avusturalya ve Kuzey Amerika'daki yerli halkla karşılaşan beyaz yerleşimcilere ait çeşitli etnografik kayıtlar geliyor akla.

¹³ İng. *Pinkwashing*: İsrail'in eşcinsel-dostu, cinsel çeşitliliğe saygılı, çoğulcu modern bir ülke olarak betimlenmesi yoluyla Filistin'deki işgalinin ve Filistinlilere yönelik insan hakları ihlallerinin bilinçli olarak örtbas edilmesi stratejisi –ç.n.

¹⁴ Sarah Schulman. "Israel and 'Pinkwashing'" *New York Times* Pembeleme (22 Ekim 2011). <http://www.nytimes.com/2011/11/23/opinion/pinkwashing-and-israels-use-of-gays-as-a-messaging-tool.html> (son erişim Eylül 7, 2012). Ayrıca bkz. *Israel/Palestine and the Queer International*. Durham: Duke University Press, 2012.

¹⁵ İng. *Pinkwatching*: Filistinli *queer* aktivistlerin İsrail'in pembeleme faaliyetlerini izlemek, deşifre etme ve bu faaliyetlerle mücadele çalışmaları için kullanılan bir kavram –ç.n.